

Forfatter: Falster, Christian

Titel: Udrag fra LÆRDOMS LYSTGAARD ELLER ADSKILLIGE DISCURSER FØRSTE PART

Citation: Falster, Christian: "Lærdoms Lystgaard eller Adskillige Discursor", i Falster, Christian: *Lærdoms Lystgaard eller Adskillige Discursor*, udg. af JØRGEN OLRİK , 1919-20, s. 188. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-falster01-shoot-idm140591133862336/facsimile.pdf> (tilgået 18. april 2024)

Anvendt udgave: Lærdoms Lystgaard eller Adskillige Discursor

XXXIX

OM DE DØDES RET.

EN ung Mand^{a)}, ej ubekendt i boglige Kunsters Dyrkelse, men af en fordærvet Smag, havde bygget et nyt Arbejde paa at sammenskrabe allevegnefra forskellige Skribenters spidsfindige Skældsord baade paa vort Modersmaal og paa Italiensk, Fransk etc., ret som vilde han fortjene sig en synderlig Tak af de vanartede Hoveder, eller forskaffe sit Bibliotheque en usædvanlig Navnkundighed. Han bad mig engang venligt om at besøge ham og hans Apparat. Jeg tager uden Tøven imod Forslaget, gaar kort efter til Manden, og beder om at faa Adgang til at bese hans Hjærtetern. Han tager villig adskillige Bøger frem, dels udgivne, dels uudgivne, hvilke han, som han selv forkyndte, havde ladet afskrive med stor Bekostning baade hjemme og ude. Jeg tager en og anden i Hænderne, og mærker, at de ere rene Vognlæs af Skældsord, fulde af uforskammede Indskrifter, Satirer, poëtiske Indfald eller rettere Udfald mod de Afdøde; hvilkes Liffighed deres Ejemand sagde sig at have saa stor Fornøjelse af, at han daglig igennemlæste dem atter og atter og kunde huske de fleste udenad. Jeg undrede mig storlig over Mandens ilde anvendte Aandsflittighed og satte Bøgerne tilbage hver i sit Rum med hint *Gellii* Ud-
raab^{b)} til en lignende Studerende: *Skam dig ved denne din megen Lærdom; dernæst, ligesom Caligula ønskede, at Romerfolket havde een Hals^{c)}, saaledes*

ønskede jeg, at alt hvad der findes af uforskammede Vers i hele Verden, kunde ødelægges og tilintetgøres med dette berygtede Bibliotheque. — »Hvorfor dog?« udraaber vor unge Mand. »Ja,« svarede jeg, »jeg vilde endog begære af Øvrigheden og med Tilhjælp af *Landets Lov*^{d)} lettelig opnaa, at dine Bøger bleve oplyste, det er, prøvede samme Lod som *Protagora* Skrifter, der brændtes af Athenienserne paa Torvet, og *Numæ*, der offentlig opbrændtes af Romerne ved *Quintum Petilium* i Folkeforsamlingen^{e)}.« — »Hvi saa?« vedbliver hin, som mente at hans Studium var frit for enhver Eftertale. »Fordi,« svarer jeg, »de Dødes Ret, saalangt man kan mindes, hos alle fornuftige Folkeslag plejer at være hellig og ogsaa bør være det, hvilken ved denne utilbørlige Helligbrøde skammeligt og ugudeligt krænkes. Betragt, min kære, hin gamle *Solonis Lov*, om hvilken jeg mindes at have læst hos *Plutarchum*^{f)}: *Ligeledes priser man Solonis Lov, som forbyder at ophobe Skældsord mod de Afdøde; thi det er fromt at regne de Hedengangne for hellige, retfærdigt at holde sig fra dem som ej ere tilstede, beskedent at afskaffe Hadets Vedvarende.* — Deraf er ogsaa, som jeg troer, udsprunget hint *Chilonis Bud* hos *Laërtium*^{g)}: *Ikke tale ondt om den Døde*; ligeledes hin Lov ud af de tolv Tavler hos *Ciceronem*^{h)}: *De salige Afdødes Rettigheder være hellige.* — Betragt, for ej at tale om andre, vort Fædrelands ubrødelige Love: de forbyde viselig endog at aflægge Vidnesbyrd for Retten mod en Afdød, at saare de Dødes Sjæle i Ligtalerne. Ja, for at

vende tilbage til Hedningene, da lære sandelig disses saare sagtmødige Skribenter paa ypperlig Vis mange af vor Kirkes ubændigste Skamskændere at holde Neglene borte fra Ligene. Thi hine skaane allevegne selv deres værste Avindsmænd blandt de Afdøde, idet *Nid eller Nag efter Døden op-høre*¹⁾, og de holde det for uværdigt og skammeligt, som de Rhodiske Ambassadeurer sagde til Demetrio, at *føre Krig med den døde Protogene*²⁾.³⁾ Overfor dette kastede denne unge Mand mig i Næsen Skandskriveren *Timonem*, *Zoilum* og andre skarnagtige hedenske Ildgerningsmænd mod Næstens gode Navn og Rygte⁴⁾. Men jeg kærede mig intet om hine skamløse Skælmer og Skiftinger af Mennesker, hvis Skrifter rettelig ere gaaede til Grunde med deres Ophavsmænd, og viste Manden hen til *Vitruvium*⁵⁾, som i Fortalen til syvende Bog fortæller følgende om *Zoilo*: *Zoilus*, som antog det Tilnavn, at han lod sig kalde *Homeri Svøbe*, kom til *Alexandriam* og oplæste for Kongen sine Skrifter, som han havde forfattet imod *Iliaden* og *Odyseen*. Men da *Ptolemæus*⁶⁾ formærkede, at det var *Poëternes Fader* og *Fyrsten* for al *Philologi*, som æreskændtes fraværende, og at han lastede den Mand, hvis Skrifter alle *Folkeslag* højagtede, for-tørnedes han og gav ham intet Syar. Men da *Zoilus* havde været en *Tid lang* i *Riget* og trykkedes af *Fattigdom*, sendte han hemmelig *Bud* til Kongen og bad om at noget maatte tillægges ham. Men Kongen siges at have svaret, at *Homerus*, som var død for tusinde Aar siden, bestandig giver mange tusinde *Mennesker Føde*, og at den, som gav sig ud for at være af bedre *Forstand*, ligeledes burde

kunne ernære ikke alene sig selv, men flere dertil. — Og til sidst berettes hans Død, som en dømfaldt *Forraders*, paa forskellig Vis: nogle have skrevet, at han korsfæstedes af *Philadelpho*, andre, at han blev stenet, atter andre, at han i *Smyrna* blev levende kastet paa *Baalet*. Thi anden *Skæbne* synes den Mand ej at have forskyldt, som støvner dem for *Resten*, hvilke ej personlig kunne kundgøre deres *Syar*, hvad de have ment med hvad de skreve. — Dernæst appellerede jeg til *Plinii* allerviseligste *Brev*⁷⁾, i hvilke han raader sin *Maximum* med disse Ord: *Jeg har ofte paamindet dig om snarest muligt at udgive de Bøger, som du har sammenskrevet dels til Forsvar for dig selv, dels imod Plantam; det samme baade raader og opmuntrer jeg dig til fornemmelig nu, efter at have erfaret hans Død. Thi selv om du har læst dem for mange og laant dem ud at læses, ønsker jeg dog ikke, at nogen først skal tro dem paabegyndte efter den Mands Død, i hvis levende Live du har fuldført dem. Du bør holde dit Ry for Uforfærdethed i Hævd — —; men tillige vil du tage dig i Vare for dette:*

*Det er en gudløs Synd de dræbte Mænd at haane*⁸⁾.

Disse Exempla paa hedensk Fromhed og Godhed mod de Afdøde syntes at paaføre min Modpart en vis Blusel; ikke des mindre spurgte han mig, om jeg ogsaa gjorde mig en Samvittighed af at dømme, skrive eller tale ilde om en vis afdød *Catilina*, om *Kættere* og lignende? Dette dristede jeg mig hverken til at benægte eller bekræfte, og ønskede hellere, at den Art Ildgerningsmænd, vanartige Reformatorer etc. lide Straf paa Navn og Rygte